

Riksdagens protokoll

1994/95:33

Torsdagen den 1 december

Kl. 12.00 – 13.26



Protokoll
1994/95:33

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 25 november.

*Svar på
interpellationer*

2 § Svar på interpellation 1994/95:30 om Estoniakatastrofen

Anf. 1 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Rigmor Ahlstedt har frågat mig på vilket sätt jag avser att möta önskemål från anhöriga till offren från Estoniakatastrofen om att få vara delaktiga i och informerade om det utvecklingsarbete som pågår kring denna svåra fråga.

Jag delar självfallet Rigmor Ahlstedts uppfattning om betydelsen av att hålla anhöriga informerade om det arbete som sker i denna fråga.

Både jag och mina medarbetare samt ett antal experter har vid flera tillfällen träffat anhöriga, bl.a. vid möten i Borlänge och i Stockholm. Vid ett av dessa möten deltog också statsministern. Även ledamöterna i det etiska råd som regeringen har tillsatt har haft kontakter med och träffat representanter för de anhöriga. Dessa möten är en viktig del i vårt arbete att få information och kunskap om de anhörigas synpunkter på situationen.

Tyvärr har jag inte möjlighet att träffa alla anhöriga. Jag har därför i förra veckan sänt ett brev till dem med fakta och information om regeringens och myndigheternas arbete efter Estonias förlisning.

Av brevet framgår bl.a. att ett regeringsbeslut i frågan om fartyget skall bärgas eller inte beräknas fattas i mitten av december.

Anf. 2 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Fru talman! Tack så väldigt mycket för den snabba behandlingen av min interpellation. Tack också för svaret!

Jag ställde inte den här interpellationen för att vara kritisk, utan jag gjorde det därför att jag har fått så många frågor. Jag är själv från Uppsala, en kommun som har drabbats mycket hårt av Estoniakatastrofen. Jag har fått upprepade påstötningar, och man har sagt: Gör något du som är riksdagsledamot!

Många känner sig väldigt osäkra och oroliga. Man har velat få möjligheter att direkt påverka de beslut som skall fattas. Jag förstår att detta kanske inte är möjligt fullt ut.

Jag vet också att det är en mycket känslig fråga, och jag har tänkt mig för både en och två gånger innan jag ställt den här interpellationen. Man måste naturligtvis behandla denna fråga mycket varsamt. Men när anhöriga säger att de känner sig som statister i ett skådespel, blir jag väldigt undrande.

De anhöriga är naturligtvis väldigt tacksamma för den information de får, men de önskar vara kontinuerligt delaktiga i förarbetet, i utredningsprocessen. Därför undrar jag om kommunikationsministern anser att detta är möjligt och om hon har några planer på sådan medverkan från de anhöriga.

I Uppsala har de anhöriga bildat en styrelse, där de diskuterar alla de frågor som har att göra med Estoniakatastrofen. Men de diskuterar också hur man i framtiden skall kunna förhindra olyckor.

Är det en framkomlig väg att t.ex. det etiska rådet har en direkt och kontinuerlig kontakt med de anhöriga? Såvitt jag förstår är det inte så lång tid kvar till dess regeringen kommer att fatta beslut om en eventuell bärgning – det har sagts att ett beslut kommer att fattas redan i mitten av december.

Diskussionen huruvida man skall bärga Estonia eller inte överlåter jag åt andra att föra. I den frågan är ju meningarna mycket delade. Men min fråga om de anhörigas delaktighet – utöver den information de får – kvarstår.

Anf. 3 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! I den här frågan har vi ju inte några gamla erfarenheter att bygga på. Det här är en typ av katastrofer där vi alla måste hjälpas åt att hitta arbetsformer som gör det så litet smärtsamt som möjligt, även om det är omöjligt att undvika smärta och sorg i den här oerhört svåra situationen.

När det gäller de anhörigas delaktighet i utredningsprocessen har representanter för olika anhöriggrupper vid ett par olika tillfällen träffat både oss i Kommunikationsdepartementet och företrädare för det etiska rådet, bl.a. för att diskutera de olika delarna i den här processen.

Det måste här göras en avvägning mellan de anhörigas önskan om delaktighet och önskemålet att man så fort som möjligt skall komma fram till ett beslut i frågan om bärgningen och att den svåra processen inte drar ut på tiden mer än nödvändigt. Det har gjort att det har blivit ett slags representativ kontakt. Jag beklagar det, men katastrofen har så stor omfattning att vi tvingas ha denna representativa kontakt. Det är också orsaken till att jag har skickat ett personligt brev till var och en av de anhöriga för att nå dem på den vägen. Annars hade risken varit att några hade fallit mellan olika stolar.

När det gäller frågorna om framtiden kan jag säga att vi kommer att fortsätta med en dialog. Etiska rådet har den uppfattningen – och jag delar den – att dess roll inte är avslutad i och med att det har fattats ett beslut angående bärgningen. En oerhört viktig sak är att etiska rådet fortsätter att vara ett av våra redskap för att ha den här dialogen med människor som befinner sig i ett sorgearbete men också i förhållande till oss andra medborgare i landet – katastrofen berör oss alla. Etiska

rådets roll fortsätter alltså även efter det att ett beslut i fråga om bärningen har fattats.

Prot. 1994/95:33
1 december

Anf. 4 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Fru talman! Jag tackar så väldigt mycket för detta förtydligande. Det känns väldigt bra att ha fått den här direktkontakten. Jag skickar då med statsrådet den fråga som kvarstår, nämligen hur de anhöriga skall kunna få ta kontinuerlig del i arbetet.

Jag delar naturligtvis uppfattningen att detta är en mycket känslig fråga och att man måste vara varsam när det gäller sorgearbetet. För att respekten för riksdagen och regeringen skall finnas kvar är det nödvändigt att man jobbar med just den frågan, så att människor när beslutet kommer – oavsett vilket det blir – känner att det är det allra bästa.

Jag tackar än en gång så väldigt mycket för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 12.09 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 12.20 i väntan på att arbetsmarknadsminister Anders Sundström skulle infinna sig i kammaren för att besvara interpellation nr. 24.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 12.20.

3 § Svar på interpellation 1994/95:24 om arbetslösheten bland invandrare

Anf. 5 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag ber om ursäkt för att jag kom för sent.

Juan Fonseca har frågat mig om jag kommer att vidta åtgärder för invandrar- och flyktinggrupperna med hänsyn till dessa gruppers förändrade förutsättningar på arbetsmarknaden. Han har också frågat mig om jag tänker verka för att invandrades utbildning från deras hemländer tillvaratas och för att dessa utbildningar skall kunna kompletteras. Slutligen har han frågat om jag avser att vidta åtgärder för invandrades affärsverksamhet.

Den grupp som har störst problem på arbetsmarknaden är invandrare. Deras situation har försämrats kraftigt i samband med långkonjunkturen. För de utomnordiska medborgarna är situationen särskilt allvarlig. Arbetslösheten ligger runt 20 %, för vissa nationaliteter ända upp mot 60 %. Sysselsättningsintensiteten, dvs. sysselsatta i procent av befolkningen, är mycket låg. För utländska medborgare uppgick syssel-

sättningsintensiteten första halvåret 1994 till 45 %, vilket kan jämföras med 72 % för svenska medborgare. Denna utveckling är mycket oroande.

Invandrarnas höga arbetslöshet och låga sysselsättningsintensitet är inte ett konjunkturfenomen som enbart kan förklaras av 1990-talets lågkonjunktur. Flera faktorer har sannolikt haft en negativ inverkan på invandrarnas möjligheter till jobb. Lediga arbeten utan krav på utbildning eller erfarenhet har till exempel minskat kraftigt. Kraven på svenskkunskaper och annan svenskspecifik kompetens har ökat. Rekryteringsprocessen har förändrats, och personkontakter spelar en allt större roll vid anställning. Också invandringen har ändrat karaktär och är mer heterogen. I många fall har det dessutom tagit alltför lång tid från det att en flykting ansöker om asyl tills utredning, beslut om uppehållstillstånd, flyttning till en kommun, folkbokföring och utbildningsprogram genomförts. Detta kan medföra risker för att yrkeskunskaperna går förlorade och att flyktingarna passiviseras.

För att underlätta invandrarnas integration på arbetsmarknaden har det i Arbetsmarknadsverkets budget sedan ett antal år tillbaka avsatts särskilda medel för insatser för flyktingar och invandrare. Dessutom öronmärks medel för särskilda förmedlingsåtgärder för flyktingar och invandrare. Men det faktum att arbetsmarknadsrådet för invandrare försämrats under samma tid visar med all önskvärd tydlighet att åtgärderna är långt ifrån tillräckliga.

Inom regeringskansliet pågår nu arbetet med budgetpropositionen inför nästa budgetår. Jag kan ännu inte precisera vilka åtgärder som blir aktuella, men vill redan nu göra klart att invandres och flyktingars arbetsmarknad har hög prioritet i det arbetet.

Nyligen hölls, på initiativ av invandrarministern, ett möte mellan berörda ministrar, kommuner och myndigheter om aktuella problem i fråga om bland annat invandrarnas situation på arbetsmarknaden. En effekt av detta möte är en arbetsgrupp med representanter från storstadskommunerna och Arbetsmarknadsverket. Arbetsgruppen kommer inom kort att presentera förslag till insatser.

Jag tycker också att det är mycket angeläget att de åtgärder vi vidtar blir effektiva. Jag vill betona att det krävs mer av offensiva kontakter med företag, kommunala näringslivsenheter och utvecklingsbolag för att få fram lediga arbeten och identifiera nya tillväxtområden. Jag ser det också som angeläget att fortsätta med arbetsmarknadsutbildning för invandrare och att stödja och stimulera egenföretagande bland invandrare.

Avslutningsvis kan jag också berätta att två parlamentariska utredningar har fått i uppgift att ägna särskilt intresse åt dessa frågor. Utredningen om arbetsmarknadspolitik skall bland annat analysera behovet av insatser för att öka invandrarnas möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Den nya invandrapolitiska utredningen skall också ägna särskilt intresse åt frågor om invandrarnas situation på arbetsmarknaden och de hinder som kan finnas för invandrare att komma in på denna arbetsmarknad.

Fru talman! Jag vill tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Det gläder mig att ministern delar min oro över det nuvarande arbetsmarknadsläget för invandrare. Det gläder mig också att Anders Sundström inför nästa års budgetproposition kommer att ge hög prioritet åt invandrarnas och flyktingarnas arbetsmarknad. Det är vidare bra att man har bildat en arbetsgrupp som skall ta fram förslag till insatser, och det är bra att två parlamentariska utredningar kommer att ägna särskilt intresse åt arbetslösheten bland invandrare och flyktingar.

Jag vill till ministern och de olika grupperna och utredningarna lämna några förslag som kan beaktas och förhoppningsvis leda till att arbetslösheten bland invandrare och flyktingar minskar.

För det första: Regeringen bör överväga möjligheten att diskutera en modell med regionalt stöd till invandratäta områden. I detta bör ingå en industriell strategi som kan genomföras i samarbete med kommunerna. Man kan också erbjuda skattelättnader för företag som vill etablera sig i dessa områden. Varför inte låta sådana företag som skapar arbetstillfällen åt de boende slippa betala arbetsgivaravgift under en femårsperiod? En solidarisk fond kan skapas som under en femårsperiod årligen finansieras med åtminstone en promille av landets bruttonationalprodukt. Kommuner, landsting, folkrörelser och andra kan involveras i detta arbete.

För det andra: Regeringen bör överväga åtgärder med positiv särbehandling av invandrare och flyktingar på arbetsmarknaden. Innan man beslutar att avskaffa s.k. invandrarpraktik bör man utvärdera hur denna åtgärd har fungerat. Möjligheten att provanställa invandrare och flyktingar på ett år bör finnas kvar.

För det tredje: Regeringen bör ge Arbetsmarknadsstyrelsen i uppdrag att utarbeta riktlinjer och förslag om ökad samverkan mellan arbetsförmedling, socialtjänst och försäkringskassorna i invandratäta områden med syfte att få ned arbetslösheten.

För det fjärde: Den långa etableringsfasen för nyanlända flyktingar och invandrare behöver förkortas. Förändringar i flyktingmottagandet för att underlätta för flyktingar att snabbare komma in på arbetsmarknaden och försörja sig själva måste undersökas.

För det femte: Införandet av en särskild individuellt upprättad plan för flyktingar för introduktion i det svenska samhället bör beaktas. Syftet är att flyktingarna ges möjlighet att utifrån sin kompetens och sina meriter tillsammans med en arbetsvägledare diskutera lämplig språkutbildning eller andra insatser som kan leda till att personen i fråga kan få ett arbete. Har man varit trädgårdsmästare i Libanon kan man också vara trädgårdsmästare i Sverige.

För det sjätte: De högtbildade invandrarnas och flyktingarnas möjligheter att få arbeten som motsvarar deras utbildning och yrkeserfarenhet behöver underlättas. Arbetsmarknadsverket kan få i uppdrag att i samarbete med arbetsmarknadens parter diskutera olika typer av överenskommelser mellan arbetsgivare och arbetssökande invandrare eller flyktingar om t.ex. provtjänstgöring, praktik och utbildning.

För det sjunde: Andelen långtidssjukskrivna och förtidspensionerade är särskilt hög bland invandrare och flyktingar. Genom t.ex. Arbetslivsfonden skulle ekonomiska resurser kunna avsättas för aktiva insatser för att göra det möjligt för dem som fått sin arbetsförmåga nedsatt, men som av specialist bedöms kunna rehabiliteras och omskolas att kunna göra detta genom upprättade individuella planer. Samma fond skulle kunna utarbeta förslag som syftar till att förebygga att ytterligare människor hamnar i en sådan situation.

För det åttonde: Invandrare och flyktingar som vill starta småföretagsamhet, liksom nätverk som finns bland en del invandrargrupper, bör stimuleras och stöjas. Man bör uppmuntra tillkomsten av lokala arbetsmarknadspolitiska program i invandratäta områden. Man kan stödja och utveckla konsultföretag som inriktar sig på kulturkompetens för avlägsna marknader, inte bara i Europa. Man kan också överväga möjligheten att i några kommuner med många invandrare, på prov under t.ex. tre år, bygga upp ett mångkulturellt företagarrutvecklingsinstitut där kunskaper om ekonomisk utveckling bland invandrargrupperna kan utvecklas. Erfarenheter från länder som USA, Kanada, England m.fl. kan inhämtas.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag föreslå arbetsmarknadsministern att överväga att föreslå någon med invandrabakgrund till AMS styrelse. Det är faktiskt arbetslösheten bland invandrare det handlar om.

Anf. 7 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Det är alldeles utmärkt att Juan Fonseca har tagit upp frågan om arbetslösheten bland våra invandrade kamrater. Jag skulle vilja ge frågan ytterligare en dimension, nämligen könsperspektivet. Invandrare är inte ett könlöst kollektiv, utan består av kvinnor och män. Lika lite som svenska kvinnor och män har lika intresse, lika erfarenhet och lika lön har invandrade kvinnor och män det.

Det finns kvinnor som kommit till Sverige som ren arbetskraft, det finns kvinnor som följt med sina makar, som är gifta med svenska män och kvinnor som kommit hit som flyktingar. Det finns kvinnor med olika utbildningar, olika klasstillhörighet och olika yrkeslivserfarenhet.

Alla dessa faktorer bidrar till att bestämma var i det svenska samhället och var på den svenska arbetsmarknaden den invandrade kvinnan befinner sig.

Generellt sett arbetade utländska medborgare under 50- och 60-talen mer än totalbefolkningen. Detta ändrades under 70-talet, och nu är förvärvsintensiteten avsevärt lägre bland utländska medborgare än vad den är bland svenskar.

Svenska kvinnor förvärvsarbetar mest i världen, dvs. vi utgör lika stor andel av arbetskraften som män. Men invandrade kvinnor förvärvsarbetar mindre än de svenska kvinnorna. En anledning till det kan vara utslagningen på grund av arbetsskador. De kvinnor – mestadels från Jugoslavien och Grekland – som kom till Sverige under arbetskraftsinvandringens 70-tal hade ofta två tre jobb att sköta, och det tog inte lång tid förrän deras kroppar förstördes.

Merparten av invandrade kvinnor har hamnat i de mest monotona, de tyngsta och intellektuellt mest utarmande jobben, och där har de funnits kvar under alla år. Städning är vanligast. Därefter kommer biträdesyrken inom vård och omsorg, kök och restaurang.

Enligt en rapport från Stockholms läns landsting var långtidssjuk-skrivningarna bland jugoslaviska och grekiska kvinnor tre till fyra gånger större än hos svenska kvinnor. Den största skillnaden finns hos den grupp arbetskraftsinvandrade kvinnor som kom till Sverige på 60- och 70-talen som unga friska människor. Arbetsgivarna förväntade sig att de invandrade kvinnorna och männen – oavsett utbildning och tidigare yrkeserfarenhet – skulle ta de jobb som svenskarna tackade nej till.

Särskilt utsatta var kvinnorna, som fick ta de minst attraktiva arbetsuppgifterna, där möjligheten att lämna denna del av arbetsmarknaden var liten. Många gånger hade de dåliga kunskaper i svenska som gjorde att de blev ännu mer låsta.

Det finns alltså ett klart samband mellan arbetsmiljö, arbetsvillkor och utslagning. Trots detta försöker etablissemangen att skjuta över skulden på de enskilda kvinnorna och bortse från deras arbetssituation. I stället för att se problemen i arbetssituationen, ser man de invandrade kvinnorna som ett problem. I stället för att erkänna att den invandrade befolkningen är i ett strukturellt underläge, försöker man att individualisera problemen och ge dem kollektiva förtecken.

Ett exempel är en turkisk kvinna som remitterades till en specialist med diagnosen "invandrarsyndrom". När specialisten undersökte kvinnans arbetsplats, visade det sig att hennes sjukdom inte hade någonting med hennes invandrarstatus att göra, utan berodde på att hon stod vid en arbetsplats utformad för män, med verktyg och redskap som inte passade hennes kroppsstorlek.

Dessa stereotyper förvandlas ofta till myter som påverkar de invandrade kvinnornas situation i arbetslivet. På ett företag hävdade representanter från både företag och fack att kvinnorna från ett visst land oftare var sjuka eftersom "de hade något speciellt i blodet". De förklarade hälsoproblemen som kulturellt betingade i stället för att göra något åt arbetsmiljön.

Man kan ju förstås undra varför de invandrade kvinnorna stannar kvar på arbeten som är huvudorsaken till deras värk, varför de inte söker sig bort från de slitsamma jobben. Förklaringen kan vara att invandrade kvinnor befinner sig i ett strukturellt underläge som bestäms av tre faktorer:

- Är man kvinna befinner man sig i underläge på grund av sin könstillhörighet.
- Är man invandrare befinner man sig i ett flerfaldigt underläge beroende på invandrarstatus.
- Är man arbetare tillhör man den mest maktlösa delen av arbetarkollektivet.

Fru talman! Den förbättring i form av ökat antal lediga platser som både den förra borgerliga och den nuvarande socialdemokratiska regeringen har utlovat – om inte annat beroende på EU-samarbetet – kom-

mer troligen att i mycket liten utsträckning ge ökad sysselsättning till utomnordiska medborgare. Det blir så helt enkelt därför att konkurrensen om de lediga arbetena är hård. Då kan vi också med nästan hundra procentig säkerhet förutse att de invandrade kvinnorna kommer att drabbas hårdast.

Ytterligare en anledning till att de positiva arbetsmarknadsutsikterna inte kommer att gälla invandrade kvinnor och män är deras bristfälliga kunskaper i svenska. Målet för svenskundervisningen i många kommuner är att ge den invandrade kvinnan eller mannen sådan kunskap i svenska språket att de kan klara sitt dagliga liv och söka enklare arbeten. Svenskundervisningen utbildar därmed till underordning och förtryck.

I går kunde några av oss lyssna till en forskare som föreslog särskilda arbetsrättsliga regler för invandrade kvinnor och män. Den nyvalda EU-parlamentarikern Kristina Persson har uttalat att flexibilitet, bl.a. införandet av hembiträden, skulle kunna lösa problemet med arbetslösheten.

I ett samhälle som strävar mot jämlikhet går det inte att få tag i tjänstefolk. Det är bara i samhällen med djupa klassklyftor som det går att rekrytera t.ex. pigor. Det är bara underprivilegierade som kan rekryteras till sådana uppgifter. I vårt land skulle det t.ex. vara invandrade kvinnor, i övriga Europa och i USA kvinnor från tredje världen.

Mot bakgrund av det jag framfört här är mina frågor till arbetsmarknadsministern:

Vad tänker arbetsmarknadsministern göra för att förhindra att invandrade kvinnor i Sverige blir den nya gruppen tjänstefolk?

Vad tänker arbetsmarknadsministern göra för att lösa problemen med invandrade kvinnors tredubbla förtryck och marginalisering?

Anf. 8 GUSTAF VON ESSEN (m):

Fru talman! Jag tycker att Juan Fonseca gör en i allt väsentligt riktig analys i sin fråga. Jag tror att vi är tämligen överens mellan partier och debattörer om hur tillståndet på arbetsmarknaden ser ut för invandrarna, om vi tittar på det speciella området. Därför skulle jag, om jag var i Fonsecas ställe, vara rätt besviken över det svar som lämnats. Det innehåller egentligen ingenting. Det innehåller mest snömos och tar inte upp de underliggande och strukturella problem som vi har på svensk arbetsmarknad, inte minst för invandrarna.

Arbetsmarknaden genomgår mycket stora strukturella förändringar, och dessa förändringar är mycket genomgripande. Kompetensfrågor blir alltmer framträdande. Konkurrensen mellan Sverige och andra länder ökar om de produkter som vi skall sälja på världsmarknaden. Naturligtvis måste en ekonomisk politik drivas så att vår konkurrensförmåga väsentligt kan bekräftas.

För invandrare är givetvis svenskkunskaperna en förutsättning, men även utbildningsnivåerna.

De borgerliga började en politik för att försöka luckra upp och ta bort hinder, hinder som i dag är av strukturell karaktär. Invandrarpraktiken infördes exempelvis, som socialdemokraterna var emot. Likaså

utökade man provtjänstgöringen från sex till tolv månader, något som den socialdemokratiska regeringen nu ämnar återställa. Gagnar det invandrarnas arbetsmarknadssituation? Jag tror inte det.

De nya jobben kommer att skapas och skall skapas i den privata sektorn. Det är den privata sektorn som långsiktigt kan bära upp framtidens välfärdsutveckling. Därför behöver vi många små nya företag. Vi behöver anställa fler i de befintliga företagen. Vi måste också starta nya företag. Människor måste känna att det lönar sig att satsa framåt. Invandrarna har ofta från sina egna kulturer mycket stora förutsättningar att driva företag av olika karaktär, familjeföretag och sådant.

Det stora hindret för att ny företagsamhet skall etableras är bl.a. att vi har arbetsmarknadsregleringar, lönebildningssystem och skattesystem som innebär att kostnaderna blir alldeles för höga för att kunna attrahera arbetsgivare att anställa ny personal. Det finns givetvis mängder av arbetsuppgifter att utföra i det svenska samhället, men priset är för högt. Man driver upp kostnaderna genom dessa skatteklar. Arbetsgivaren drar sig för att anställa om han inte lättare kan avskeda.

Vad får detta för konsekvenser för invandrarna? Jo, att de i stället fasas in i oändliga utbildningsinsatser som tyvärr oftast utmynnar i arbetslöshet och permanent bidragsberoende. Vi lägger ner miljard efter miljard på att försöka baxa människor över muren, den mur som facket och socialdemokratiska politiker under årtionden byggt upp runt den s.k. reguljära arbetsmarknaden. Allt fler står utanför, såväl svenskar som invandrare. En gråsvart ekonomi breder därmed ut sig.

Vårt parti tycker att det snarare är dags att riva murarna än att fortsätta detta oändliga system med nya bidrag, nya subsidier och nya regleringar. Den borgerliga regeringen började trevande med detta, men det lilla som beslutades av den förra riksdagen skall alltså inte längre gälla.

Socialbidragen tenderar ju tyvärr att många gånger bli en socialpension för många invandrare. Förtidspensioneringen tenderar att bli ett efterlängtat mål för alla, för arbetsgivare, facket och den enskilde. Klientiseringen och passiviseringen är ett resultat av den svenska ingenjörskonsten i socialdemokratisk tappning. Så länge inte ansvarstagande bejakas och uppmuntras, så länge inte variation och mångfald i det svenska välfärdsbygget tillåts, dvs. så länge vi har en socialdemokratiskt dominerad politik, kommer inte invandrarna att få den chans de förtjänar. Invandrardebattörer och andra gör den analys som jag gör, men förslagen är oftast inriktade på fler riktade insatser och fler bidrag.

Juan Fonseca efterlyser mer företagande bland invandrare. Jag tror att det är riktigt. Men det krävs fler företagare över huvud taget, inte bara invandrarföretag utan över huvud taget fler företag. Då måste man få fram ett företagsklimat som möjliggör detta.

De massiva skattehöjningar för företagande och arbete som den socialdemokratiska regeringen nu inför motverkar alla de syften och mål som Fonseca och andra vill uppnå.

Visst är det nödvändigt med åtgärder av olika slag i det korta perspektivet. Fonseca har ju i sitt anförande kommit med en del förslag som man kan bedöma och överväga. Men det långsiktiga grundläggande

Prot. 1994/95:33
1 december

Svar på
interpellationer

perspektivet måste ändå vara att åtgärda de strukturella problemen i det svenska samhället.

Ge människorna, invandrarna, ansvar och upprätta deras värdighet! Då får vi en chans att rätta upp det som i dag har gått snett.

En fråga till arbetsmarknadsministern skulle kunna vara: Om inte alla åtgärder ger resultat, är man då inne på att kvotera in invandrarna på arbetsmarknaden?

Anf. 9 RUNE BACKLUND (c):

Fru talman! Det som stöter mig ibland när jag lyssnar på debatten om invandrarnas problem på arbetsmarknaden är att man alltför ofta klumpar samman invandrare och flyktingar som om de vore en homogen grupp vars problem går att lösa med en samlad lösning. Men om man tittar på de invandrare och flyktingar som vi har i Sverige är det bara att konstatera att deras problem med att möta den svenska arbetsmarknaden är lika mångfasetterad som antalet individer, dvs. man har helt olika förutsättningar och möjligheter beroende på vilken bakgrund man har.

Här finns två stora grupper. Till en av grupperna hör de som har rätt utbildning, en utbildning som stämmer med den svenska arbetsmarknadens behov. De är i många fall t.o.m. överutbildade men kommer ändå inte in på den svenska arbetsmarknaden beroende på att de sorteras bort i processen. Till den andra gruppen hör de som saknar utbildning eller har felaktig utbildning.

Vad den föregående regeringen gjorde för att försöka möta problemen för den första gruppen, som har rätt utbildning och som stämmer med efterfrågan på arbetsmarknaden, var att införa två åtgärder. Den ena var invandrarpraktiken och den andra var akademikerpraktiken. Båda åtgärderna lappar litet grand över varandra, för de passar in för denna grupp av invandrare och flyktingar.

Vid den här tiden på året brukar alltid svaren från regeringsföreträdarna bli väldigt bleka och intetsägande, och man hänvisar alltid till den kommande budgetpropositionen. Men det kanske ändå finns möjlighet att från arbetsmarknadsministern få ett besked om vad som kommer att hända med invandrarpraktiken och akademikerpraktiken. Det finns en tendens till att de åtgärder som har vidtagits rivs upp. Sedan hänvisar man till att man skall påbörja något nytt, vilket ofta börjar med att man skall utreda. Svaret är även den här gången en hänvisning till kommande utredningar. På det sättet tappar vi återigen tid.

När jag har varit ute och träffat både företagare och invandrare har jag upplevt att just åtgärderna invandrarpraktik och akademikerpraktik är två åtgärder som öppnar dörrarna, så att invandrare kan komma in och visa upp vad de går för. Det gör att de kan komma ifrån detta att sorteras bort i en process.

I den andra gruppen där utbildningarna inte stämmer, utbildning saknas eller utbildningen är felaktig finns det två kategorier: den ena är de som har utbildats i andra länder med andra krav på utbildning än de som vi ställer. Den andra kategorin är arbetskraftsinvandrarna som börjat arbeta i den svenska industrin och som ofta utfört monotona

uppgifter, dvs. de som jobbat på sammansättningsavdelningar och liknande, där nu datorisering och förändrad teknik gjort att de slagits ut från arbetsmarknaden. Den gruppen har ungefär samma problem som många svenskar av samma generation har.

När det gäller åtgärder för dessa innebär svaret återigen hänvisningar till utredningar. Generellt sett har vi i Sverige varit dåliga på att ta till vara de kunskaper som invandrarna har med sig.

Jag vill därför fråga arbetsmarknadsministern: Kan regeringen tänka sig att satsa mer på värdering av utländsk utbildning, att satsa mer på möjligheten till kompletterande kurser på högskolorna osv.?

Jag upplever det ibland som mycket stötande när jag träffar människor som har varit här ganska länge och som berättar om sin bakgrund, att de har en bra utbildning osv. och sedan fått starta om här i Sverige, dvs. de har fått börja från noll. De har fått genomföra samma utbildning en gång till när de i själva verket skulle ha klarat av att arbeta in sig i ett yrke i Sverige om de hade fått chansen att komplettera med kanske en eller ett par terminer vid en högskola. Men den chansen har man inte getts utan man har tvingats att skola om sig helt och hållet. Jag tycker att detta är ett oerhört slöseri.

En annan fråga gäller svenskundervisningen. Det har många gånger sagts i debatterna att A och O på den svenska arbetsmarknaden är att det finns en bra svenskundervisning, att man har goda kunskaper i svenska.

Den föregående regeringen påbörjade ett arbete med att försöka få en bättre struktur på svenskundervisningen. Jag skulle gärna vilja höra vad arbetsmarknadsministern har för uppfattning om vad nuvarande regering tänker göra på området. Det råder ingen tvekan om att detta är ett område där det måste göras kraftfulla insatser. Jag tror också att man måste välja andra vägar än vad vi har i dag. I dag har vi ett system där vi bestämmer var utbildningen skall genomföras och hur den skall vara upplagd.

Från Centerns sida har vi sagt att vi gärna vill ge individen större möjligheter att själv få påverka sin svenskundervisning. Är detta en uppfattning som också arbetsmarknadsministern delar?

Anf. 10 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Vi kan konstatera att arbetslösheten nu är på väg neråt. Det beror till stor del på de åtgärder som vidtogs under den borgerliga fyrtipartiregeringens tid.

Men vi kan också konstatera att det bland de arbetslösa är en procentuellt större andel som är invandrare. Det är viktigt att vi på något sätt försöker att komma åt den här typen av arbetslöshet.

Vi har vid tidigare interpellationsdebatter kunnat konstatera att vi har välutbildade invandrare. Men deras möjligheter att få arbete är trots allt begränsade även om de har höga utbildningar, eftersom de har vissa problem med anpassningen till det svenska utbildningsväsendet.

En viktig fråga som jag noterade att Fonseca tog upp är provanställningsperioden som den borgerliga regeringen utökade från sex till tolv månader. Det föreligger nu ett lagförslag om att återgå till sex

månader. Fonseca hade tolv månaders provanställning som ett önskemål för att förbättra situationen för invandrare.

Jag vill då ställa frågan: Delar arbetsmarknadsministern sin partikamrats synpunkter, att det vore bra om provanställningsperioden fortfarande var tolv månader? Jag tycker inte att man skall skilja på svenskar och invandrare. Men det vore kanske speciellt viktigt för invandrare att kunna ha möjlighet att under en längre tid visa för en arbetsgivare vilka egenskaper man har med tanke på att man ofta har språkliga handikapp.

Som tidigare sades här infördes invandrarpraktiken under den borgerliga regeringen. Man kan konstatera att ca 1 000 utomnordiska invandrare är föremål för denna åtgärd som kan sägas vara en motsvarighet till ungdomspraktik. Under enbart oktober har ca 400 praktikplatser tillkommit. Då vill jag ställa en fråga. Också Juan Fonseca tyckte att invandrarpraktiken skulle vara kvar. Hur ser arbetsmarknadsministern på detta? Såvitt jag har förstått vill man ta bort ungdomspraktiken, och med detta följer säkert att också invandrarpraktiken kommer att försvinna. Med tanke på den positiva effekt som invandrarpraktiken ändå har haft vore det intressant att höra om arbetsmarknadsministern ser någon möjlighet att behålla den i stället för att av ideologiska skäl säga att det som infördes av den borgerliga regeringen skall försvinna.

Ett tredje område som jag tänkte ta upp gäller akademikerpraktiken. Den har i stor omfattning givit invandrare med akademisk bakgrund möjlighet att få arbete. Enligt det förslag som regeringen lade fram för en tid sedan skall akademikerpraktiken tas bort. Nu är min fråga till arbetsmarknadsministern: Finns det någon möjlighet att ha kvar akademikerpraktiken även efter den 1 juli 1995? Då skulle man ge större möjligheter för fler invandrare att komma ut i arbetsmarknadslivet.

Det vore intressant att få svar på dessa tre frågor. Det är uppenbart att invandrarpraktiken förbättrar invandrarnas situation. Jag hoppas att inte arbetsmarknadsministern enbart av ideologiska skäl fortsätter med olika typer av bidrag utan att han ser dessa möjligheter som ett bra sätt att få fler invandrare i sysselsättning.

Anf. 11 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill börja med att kommentera det som Kent Olsson avslutade med. Han antydde att jag av ideologiska motiv skulle vara blockerad när det gällde att skapa nya jobb. Det Sverige som vi har tagit över har ju styrts av en stark ideologisk övertygelse, vilket ledde till att det försvann i storleksordningen en halv miljon jobb i Sverige. Jag tror att jag är långt mer pragmatisk än vad som har varit fallet med den gamla regeringen i Sverige under de senaste tre åren.

Jag har här fått en uttömmande redogörelse för idéer som ni vill att regeringen skall arbeta med. Jag tänker ta till mig alla de förslag som ni har framfört. Jag vill speciellt kommentera några förslag.

När det till en början gäller invandrarpraktiken räknar jag med att den skall kunna fortsätta. Jag hoppas också att den skall kunna få större omfattning. Den har tyvärr rätt liten omfattning i dag.

Sedan vill jag ta upp frågan om samordning av resurser inom arbetsmarknadspolitiken och socialpolitiken. Arbetsmarknadsministern, invandrarministern och socialministern har haft en första överläggning för att diskutera den frågan. Jag är övertygad om att i just de områden med hög arbetslöshet, i miljonprogrammets områden, krävs det en helt annan samordning än i dag för att man skall kunna åstadkomma ett bra resultat. Jag hoppas att vi skall få i gång en del spännande försöksverksamheter, där vi ser på arbetsmarknadspolitikens, socialtjänstens, försäkringskassornas och inte minst kommunernas instrument och organisation för att det skall bli möjligt att åstadkomma någonting bra. Speciellt tänker jag då på storstadsområdena där det finns vissa områden med mycket hög arbetslöshet.

Den tredje frågan som ni tog upp och som också jag finner intressant gäller den långa etableringsfasen. En invandrare och speciellt en flykting får många gånger gå igenom en mycket lång etableringsfas. Man går först igenom en flyktingförläggning och sedan en utbildning. Flera år senare börjar man att söka sig ut på arbetsmarknaden. De regler som har byggts upp har vi infört i all välmening. Problemen för en invandrare är säkert desamma som för en långtidsarbetslös från någon av de orter som jag känner väldigt väl till. Att under lång tid gå utan arbete är inte bra. De mycket långa etableringsfaserna försvårar för invandrarna att få ett arbete. Det är vår skyldighet att göra någonting åt detta, vilket är någonting som jag tillsammans med invandrarministern arbetar med.

Detta med nyföretagande, och framför allt startande av företag, bland invandrare är någonting som det går att göra mera av. Arbetsmarknadsverket arbetar nu med ett antal projekt för att få i gång mera av nystartande av företag när det gäller invandrare.

Ulla Hoffmann ställde ett par frågor till mig. Hon beskrev utförligt situationen för kvinnorna. Jag instämmer i mycket av den beskrivningen. Det är speciella bekymmer med invandrarkvinnorna. Därför är regeringens uppgift att åter öka sysselsättningen. Det finns ett mycket starkt samband mellan långtidsarbetslöshet för de svagaste grupperna på arbetsmarknaden och den totala arbetslösheten. Den utan jämförelse viktigaste politiska uppgiften är att se till att det blir fler jobb.

I förhållande till den gamla regeringen har vi också gjort den förändringen att vår invandrarminister även är biträdande arbetsmarknadsminister. Med detta har vi velat att utåt signalera att den viktigaste frågan för invandrarna är att se till att de får ett jobb och att vi har en arbetsrättslagstiftning som garanterar den anställda en rimlig arbetsrätt. Det är därför som vi vill ha en mycket stark koppling mellan arbetsmarknadspolitiken och invandrarfrågorna.

Gustaf von Essen tog upp flera frågor. Jag måste säga att jag inte håller med om mycket av det som han sade. Att socialdemokratin, regleringarna och skatterna skulle utgöra hotet mot invandrarna tror jag inte på. Jag tror att regleringarna ofta tjänar som skydd för den svaga mot den starke. Där har jag en annan uppfattning än Gustaf von Essen.

Rune Backlund tog upp frågan om invandrarpraktiken. Den frågan har jag redan svarat på. Han frågade också om vi kan satsa mer på kompletterande utbildning. På den frågan vill jag svara ja.

Kent Olsson ställde samma fråga om invandrarpraktiken. Han frågade också om provtjänstgöringarna skall förlängas till att omfatta tolv månader. Jag tror inte att detta är någon bra väg. Vad som nu behövs är riktiga jobb och fasta anställningar. Sverige behöver mer av riktiga jobb. Jag ser inte provanställningen som lösningen på Sveriges problem.

Anf. 12 JUAN FONSECA (s):

Fru talman! Det gläder mig att arbetsmarknadsministern delar min syn när det gäller en del av de förslag som jag har lagt fram. Jag förväntar mig att man noggrant tittar på dem och ser på vilket sätt de går att genomföra.

En del kommentarer bara. Jag förväntade mig att arbetsmarknadsministern också skulle kommentera de av mina förslag som innefattar strategiska frågor, bl.a. frågan om en solidarisk fond som kan finansieras genom att avsätta en promille av bruttonationalprodukten. Jag vet att argumentet mot är att vi måste spara, och jag är fullt medveten om att alla i vårt land måste spara.

I dag har vi bostadsområden i Sverige där omkring 50 % av de boende lever på någon form av bidrag. De insatser som görs i dessa bostadsområden i form av bidrag är omfattande och kostar, såvitt jag vet, över 7 miljarder kronor per år. Om man nu skulle avsätta en promille av bruttonationalprodukten i en solidarisk fond för utveckling av miljonprogramsområdena – där de flesta invandrare i Sverige bor – för att skapa en infrastruktur som syftar till att människor över huvud taget kan få ett arbete, en bra utbildning och en möjlighet att försörja sina familjer själva, då skulle dessa områden kunna bli välmående och attraktiva områden. Då skulle samhället som sådant också spara en del. Jag tycker inte att idén skall förkastas utan vidare, utan man bör fundera över om det ligger något klokt i den.

Småföretagsamhet är också någonting som jag tycker att arbetsmarknadsministern kan fundera på. Till de borgerliga, som står här och raljerar över de enorma insatser som gjordes under deras tid, vill jag säga följande: Under den borgerliga regeringens tid har faktiskt invandrare drabbats av en enorm arbetslöshet. Kom inte hit och skryt med att man har gjort enorma insatser, för de borgerliga gjorde väldigt litet. Ni moderater, som vill stödja företagsamhet, har inte själva kunnat stödja småföretagsamheten bland invandrare. Det är invandrarna själva som har gjort det. Andelen invandrare som driver småföretag har ökat från 8 % till 12 % i dag. De har själva drivit sina företag utan något som helst stöd från Moderaternas sida.

Anf. 13 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Det är glädjande att höra att arbetsmarknadsministern tycker att den lista på olika förslag som Juan Fonseca har presenterat är bra, för många av kraven är ju sådana som Vänsterpartiet drivit länge.

Det är också glädjande att arbetsmarknadsministern inte föll i fällan när det gäller kraven på särskilda arbetsrättsliga regler för invandrare som moderaterna här har framfört, t.ex. att man skall utsträcka provanställning, sänka löner osv.

Jag skulle vilja lägga till litet grand till den lista som Juan Fonseca har presenterat. Gustaf von Essen sade att det var på den privata sektorn som arbetstillfällena för invandrare skulle skapas, för både kvinnor och män. Men jag skulle vilja hävda att man inom den offentliga sektorn nu har alla möjligheter i världen att ta till vara de språkkunskaper som våra invandrade kamrater har, t.ex. inom barnomsorgen och äldreomsorgen. Som äldre kan man tänkas glömma det nya inlärd språket och gå tillbaka till sitt normala hemspråk. Där skulle vi kunna använda våra invandrade kvinnor och män i mycket stor utsträckning.

Jag kan inte låta bli att kommentera det Gustaf von Essen sade om kvotering av invandrare. Jag vet att hans parti framför allt är emot könskvotering över huvud taget. Hur kommer det då att gå för invandrade kvinnor – kommer de att bli könskvoterade, eller så att säga invandrarkvoterade?

Anf. 14 RUNE BACKLUND (c):

Fru talman! Jag tycker att det var väldigt glädjande att vi nu fick besked om invandrarpraktiken. Många ute i samhället har väntat på det beskedet. Det är mycket positivt att man från socialdemokratisk sida nu har tänkt om. När förslaget presenterades här i riksdagen gick man emot det. Det har förekommit debattartiklar under sommaren där det sagts att den praktiken skall avskaffas. Men nu tycks förnuftet ha segtrat. Man inser att det här är en bra åtgärd. Det är positivt att man är beredd att bygga ut den verksamheten. Det avsattes 5 000 platser för det här budgetåret, och då kan vi förvänta oss att man i budgetpropositionen för den kommande perioden avsätter fler platser. Det tycker vi i så fall är en positiv åtgärd.

Vad händer med akademikerpraktiken? På den punkten var arbetsmarknadsministern litet tyst. Den är inte ointressant. Invandrarpraktiken kan naturligtvis sägas lappa litet grand över akademikerpraktiken. Men för gruppen mycket väl utbildade invandrare som vi har och som uppvisar mycket stora bekymmer är den intressant. Vi har mycket kvalificerade invandrare som mötts av att det att man råkar ha "fel" namn innebär att man sorteras bort, man får inte ens en chans att visa vad man går för. För den gruppen har akademikerpraktiken varit mycket intressant. Jag vet att flera myndigheter och även andra har utnyttjat den och därmed gett dessa invandrare en chans. Det skulle vara intressant att höra vad som kommer att hända med den.

Frågan om provanställningar har varit uppe till debatt. Det är samma sak här. Det kanske skulle ha varit bra om arbetsmarknadsministern hade varit med i går kväll då Juan Fonseca ordnade ett trevligt arrangemang i andrakammarsalen där två debattörer fick ge sin syn på situationen i samhället. Den yngsta deltagaren berättade om hur det var att söka arbete som i Sverige född invandrare. Hon redovisade bl.a. detta att bli bortsorterad beroende på att man råkar ha "fel" namn. Finns det

Prot. 1994/95:33
1 december

Svar på
interpellationer

då möjligheter som provanställningar under längre tid, kan man slinka igenom en del av dessa "osynliga" hinder på arbetsmarknaden. Man tänker ibland fel när man ser det här som ett hot och säger att vi skall satsa på riktiga jobb. Det här är också ett sätt att skapa riktiga jobb. Provanställningen innebär ju att man får en ökad möjlighet att pröva sig fram på arbetsmarknaden, och det gäller båda sidor, arbetsgivaren och den anställde.

Det finns ytterligare ett par saker som jag tycker att det är värt att notera. Juan Fonseca har presenterat en lista på åtgärder. Jag noterar att det på den listan finns bl.a. upprustning av de bostadsområden som i dag är mest utsatta. Vi har från Centerns sida fört fram liknande tankar om ett nationellt upprustningsprogram. Jag hoppas verkligen att vi här i riksdagen under den här perioden skall kunna åstadkomma kraftfulla åtgärder för dessa områden. Det handlar bl.a. om åtgärder på arbetsmarknadsområdet och för att kunna starta eget.

Anf. 15 GUSTAF VON ESSEN (m):

Fru talman! Jag hade inte väntat mig att arbetsmarknadsministern skulle dela mina synpunkter på avreglering av arbetsmarknaden och liknande. Frågan var bara vilken analys man gör av de hinder som finns för att få fler människor i arbete.

Jag ser nämligen att den politik som delvis har bedrivits och nu är på väg att utformas under socialdemokraterna inte leder till några varaktiga förbättringar. Man går bara vidare på samma väg som har lett snett.

Man skapar inte särskilt många fler jobb genom att öka regleringarna, öka subsidierna, öka de olika åtgärdsprogrammen. Man får det genom att skapa ett bra företagsklimat. Fler jobb skall skapas inom den privata sektorn. Där tycktes Socialdemokraterna vara överens med den förra regeringen, i varje fall före valet. Det skall ske genom nyföretagande, det skall ske genom att många fler människor känner att det är naturligt att starta ett företag, att det är kul och ger en möjlighet att förverkliga sig själv. Så småningom leder detta också till fler jobb. Därför måste vi ha en politik för företagande. Det har invandrare ovanligt stor nytta av men även givetvis svenskarna.

När det gäller arbetsregleringarna är det ändå så att om man har en hög tröskel så ökar utanförskapet. Det blir dyrt att lyfta in människor över muren. Det är billigare och bättre att riva muren. Även om det uppstår en arbetsmarknad med jobb som är lägre betalda, är det ändå bättre att ha det på det sättet än att dömas till nästan ett evigt socialbidragsberoende eller att man hamnar i en sväng där man aldrig kommer fram till ett mål, nämligen ett tryggt och långsiktigt jobb. Har man en chans att komma in på arbetsmarknaden får man också därmed en möjlighet att gå vidare och utbilda sig, man kan visa att man duger någonting till. Man upprättar en värdighet hos den enskilda människan.

Jag ställde inte frågan om kvotering därför att vårt parti eller jag skulle förespråka en kvotering, långt därifrån. Om någon tror det måste jag ha uttryckt mig något luddigt.

Jag vill bara fråga arbetsmarknadsministern: Överväger ni detta om ni ser att den här politiken misslyckas och ni inte vill gå in på den väg som exempelvis moderaterna förespråkar, nämligen en bättre skattepolitik och färre regleringar?

Prot. 1994/95:33
1 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 16 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Arbetsmarknadsministern sade att man tidigare hade en ideologisk motivering. Han själv ville dock inte anföra ideologiska skäl för förändringar.

Jag kan då notera att den tidigare regeringen införde förändringarna inom arbetsrätten för att förbättra möjligheterna att skapa arbetstillfällen ute i företagen.

Här har arbetsmarknadsministerns egen partikamrat i dag sagt att det vore positivt för invandrarna om vi kunde behålla en provanställningstid på tolv månader i stället för sex. Men trots det säger arbetsmarknadsministern att vi skall gå tillbaka till det gamla.

Om det inte är av ideologiska skäl, vad är det då? Interpellationen diskuterar ju möjligheterna för invandrarna att få fler arbetstillfällen.

Sedan nämnde arbetsmarknadsministern att invandrarministern också är biträdande arbetsmarknadsminister och att det skulle förändra situationen. Som jag ser det är det snarare tvärtom. Vad gäller provanställningstidens längd förbättras inte situationen av att vi har en biträdande arbetsmarknadsminister. Det är snarare så att man av fackliga skäl har drivit fram att provanställningstiden skall vara högst sex månader i stället för tolv. Det kravet kommer Leif Blomberg att följa. Jag ser alltså inte alls att den kopplingen på något sätt skulle vara något plus för invandrarna, snarare tvärtom.

En liten kommentar till Juan Fonseca. Han sade att den borgerliga regeringen inte har skapat fler jobb för invandrarna. I nästa mening sade han att antalet företagare bland invandrarna har ökat från 8 till 12 %, om jag kommer ihåg det rätt.

Det är faktiskt så att vi politiker inte skall skapa jobb. Vi skall skapa förutsättningar och möjligheter att få arbete. Det är precis vad vi har gjort! Juan Fonseca sade själv att vi har fått ett ökat antal invandrare som sysslar med företagsamhet. Det är precis vad vi ville i den borgerliga regeringen. Vi har alltså skapat ett företagsklimat som invandrare såg positivt på och därmed blev egna företagare.

Att Juan Fonseca är bekymrad över att en del av hans förslag ligger närmare de moderata förslagen än socialdemokraternas tycker jag ni skall ta en liten intern debatt om. Jag gläder mig dock åt att Juan Fonseca tycker att de borgerliga förslagen ligger i linje med hans åsikter.

Till sist skulle jag, fru talman, vilja få ett besked ifrån arbetsmarknadsministern om huruvida akademikerpraktiken kommer att vara kvar även efter den 1 juli 1995 eller inte.

Anf. 17 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill börja med att ge svar på några frågor.

Jag vill betona det Ulla Hoffmann sade om att språkkunskaper kommer att bli nödvändiga inom den offentliga sektorn. Vi har nu rätt

många människor med invandrarbakgrund som får behov av framför allt äldreomsorgen. Då är det viktigt att den typen av språkkunskap finns.

Till Rune Backlund vill jag säga om invandrarpraktiken att jag inte tror att den behöver byggas ut. Den nyttjas i dag väldigt litet. Den sista siffran jag såg visade att ungefär 600 av 5 000 platser används. Det finns alltså inget stort tryck på dem.

När det gäller akademikerpraktiken är det min förhoppning att vi skall kunna byta ut den typen av åtgärder mot fasta jobb. Det kommer att vara min inriktning att byta ut så mycket som möjligt av typen "uppehållande försvar" mot permanenta "riktiga" jobb som vi talade om i valrörelsen.

Gustaf von Essen säger att socialdemokratin föreslår fler subsidier, flera bidrag, för att klara Sverige. Det är inte sant. Det budgetförslag vi lägger fram i januari kommer att innehålla mindre av bidrag än vad den gamla regeringen betalade ut. Statens verksamhet krymper. Däremot kombinerar vi krympningen av statens verksamhet med ökade skatteinkomster från dem som har råd att betala. Det är vad som kallas rättvisa.

Vi är inte generösare med att betala ut bidrag. Den förra regeringen var faktiskt rätt generös med att se till att varje del skulle få sitt: jordbruket skulle få sitt, olika forskningsstiftelser skulle få sitt, de som köpte aktier skulle få sitt osv. Det är ingen riktig beskrivning.

Det andra, som jag tycker är litet obehagligt, i Gustaf von Essens inlägg gäller beskrivningen att om man avskaffar arbetsrätten så kommer paradiset.

Det finns länder som har det systemet, men där en stor del av befolkningen lever långt under fattigdomsgränserna och där det skapas enorma klassklyftor. Jag hade förmånen att få lyssna till Percy Barnevik, som har en viss utblick i världen. Han tittade på de länder som hade denna fantastiskt fina avreglering. T.o.m. han som företagsledare sade: Detta är inte något vi skall ha i Sverige.

Vi skall ha ett välfärdssystem. Ett välfärdssystem kräver faktiskt regleringar som skyddar den svaga mot den starke. Det är därför vi har regleringar. Det är självklart att de skall finnas.

Det var också Kent Olssons argumentation att försämringar av arbetsrätten, förlängd provtjänstgöring, är bra, för då blir det fler anställda.

Det är konstigt att inga anställda eller arbetslösa tycker att det är bra. Är de människorna helt okunniga? Vet de inte vad som är bra för dem själva?

Det är några få som tycker att arbetsrätten är en belastning, framför allt de som är starka i samhället. De klarar sig nämligen utan den här typen av regleringar.

Så vill jag gå tillbaka till Juan Fonseca som framställde interpellationen.

Det strategiska programmet han beskriver i interpellationsinlägget tror jag går att åstadkomma utan att man för den skull behöver skjuta till nya statliga eller kommunala pengar. Jag tror att det går att åstad-

komma väldigt mycket i dessa miljonprogramområden med mycket bättre samordning mellan de olika sektorerna.

Det finns alldeles för vattentäta skott mellan socialförsäkringssystemet, arbetsmarknadspolitiken och kommunernas socialtjänst och bostadsföretagens bostadspolitik. Därför har vi haft en första överläggning, invandrarministern och jag tillsammans med socialministern, för att diskutera dessa frågor. Jag tror vi skall kunna åstadkomma någonting. Vi kan åtminstone göra försök i en del av miljonprogramområdet.

Jag tycker, efter att jag under några veckor ha fått dyka in i det material som finns, att det är besvärande att se de stora skillnaderna i sysselsättning mellan invandrare och svenskar, men också de stora skillnaderna i anställningsförmåner mellan dessa grupper. Det är uppenbart att här finns väldigt mycket att göra. Jag är övertygad om att Leif Blomberg kommer att lägga ned ett stort jobb. I den mån jag kan stötta det skall jag göra allt för att få detta att fungera på ett bättre sätt.

Så om provanställningar. De är, som namnet säger, ett prov. Jag tycker det är rimligt att begära att en arbetsgivare efter sex månader har skaffat sig en uppfattning om personen klarar jobbet eller inte. Det kravet tycker jag man kan ställa på en arbetsgivare. Jag har inte uppfattat att Juan Fonseca haft någon annan mening heller.

Anf. 18 JUAN FONSECA (s):

Fru talman! Jag instämmer helt i vad arbetsmarknadsministern har sagt. Det finns inga som helst tveksamheter om arbetsmarknadsministerns ställning i dessa frågor.

Jag har redovisat förslag omfattande nio punkter för att förbättra det nuvarande bekymmersamma läget bland invandrare. Det råder en enorm arbetslöshet bland invandrare, omkring 40 %. I vissa grupper är det 60 % – om jag inte har fel – bland afrikaner, iranier och andra.

I det här läget måste man naturligtvis försöka vara konstruktiv. Jag saknar konstruktivitet i den moderata retoriken här i salen. Det är ganska lätt att med hjälp av retorik och pompösa honnörsord beskriva vad moderaterna försökte att göra men inte gjorde under sin regeringsperiod.

De lägger inte fram några som helst positiva förslag. Min avsikt har varit att kunna lägga fram förslag, så att det går att komma någonstans med den enorma arbetslösheten.

Jag vill gärna kommentera en sak. Det går att åstadkomma mycket i miljonprogramsområdena. Jag har jobbat politiskt i 15 år i ett område som Rinkeby. Jag har varit ordförande i stadsdelsnämnden i Rinkeby. Vi har arbetat mycket med samordningen i Rinkeby. Men resurserna räcker inte till. De enorma insatser vi har gjort räcker inte till. 50 % av invånarna lever i någon form av bidragsberoende. Den utvecklingen måste brytas.

Kent Olsson är på väg ut ur kammaren. Han säger att vi politiker inte skall skapa jobb. Vi skall skapa ett företagsklimat. Det är sant att den moderatledda regeringen skapade över huvud taget inga jobb. Det är riktigt. Ni skapade i stället 600 000 arbetslösa i det här landet.

Om jag inte har helt fel skapade ni ett företagsklimat i landet. Ni skapade hundratals företag som gick i konkurs. Gud bevare mig om den politik ni har fört i detta land återinförs.

Anf. 19 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Detta har handlat mycket om frågan om provanställning osv. Jag deltog också i går i det arrangemang som Juan Fonseca hade anordnat. En ung kvinna berättade att hennes ansökningshandlingar sorterades bort innan hon kom så långt som till en provanställning. En regel om förlängd provanställningstid hade inte hjälpt hennes situation.

Det är bra att höra att invandrarpraktiken kommer att finnas kvar. Det är synd att den inte utnyttjas mer. Men det kanske ankommer på oss politiker att lokalt se till att det händer något i kommunerna.

Det är också bra att arbetsmarknadsministern kommer att bevaka situationen för invandrarkvinnorna. Det var så jag uppfattade svaret. Jag skulle vilja ytterliga trycka på frågan om barnomsorgen. Men om Anders Sundström kommer att glömma bort frågan kommer jag att påminna honom.

Anf. 20 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag har oerhört stor erfarenhet av långtidsarbetslöshet. Jag kommer från en bygd där vi under långa perioder har levt med mycket hög arbetslöshet. Där har grupper drabbats av långtidsarbetslöshet och hamnat utanför arbetsmarknaden. Jag har sett hur oerhört svårt det är att komma tillbaka till arbetsmarknaden.

Under min korta tid i detta uppdrag har jag konstaterat att detta är något som till stor del drabbar invandrare i storstäderna.

Jag ser däremot mycket fram emot den inbjudan jag har fått från Juan Fonseca att besöka Rinkeby och möta bekymren där. Jag tror i mångt och mycket att de erfarenheter jag har från min bakgrund är lika med era. Jag tycker att detta är en mycket viktig fråga. Vi kommer att följa upp frågan mycket noga i den nuvarande regeringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motioner

1994/95:Jo12 – Jo14 till jordbruksutskottet

1994/95:So20 – So23 till socialutskottet

1994/95:K10 och K11 till konstitutionsutskottet

1994/95:Jo15 till jordbruksutskottet

5 § Bordläggning

Prot. 1994/95:33

1 december

Anmäldes och bordlades
Proposition
1994/95:123 Ny marknadsföringslag

6 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställts

den 30 november

1994/95:36 av *Gudrun Lindvall* (mp) till jordbruksministern om förhandlingar i EU om framtida miljöstöd till jordbruket

1994/95:37 av *Per Westerberg* (m) till näringsministern om regeringens syn på privatiseringar m.m.

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 6 december.

7 § Anmälan om frågor

Anmäldes att följande frågor framställts

den 30 november

1994/95:180 av *Barbro Westerholm* (fp) till socialministern om utvärdering av psykiatrisk vård och behandling

1994/95:181 av *Inger René* (m) till justitieministern om kriminalisering av innehav av barnpornografi

Frågorna redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 6 december.

8 § Kammaren åtskildes kl. 13.26.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Svar på interpellation 1994/95:30 om Estoniakatastrofen	1
Anf. 1 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):.....	1
Anf. 2 RIGMOR AHLSTEDT (c):	1
Anf. 3 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):.....	2
Anf. 4 RIGMOR AHLSTEDT (c):	3
Ajournering.....	3
Återupptagna förhandlingar.....	3
3 § Svar på interpellation 1994/95:24 om arbetslösheten bland invandrare.....	3
Anf. 5 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):	3
Anf. 6 JUAN FONSECA (s):.....	5
Anf. 7 ULLA HOFFMANN (v):.....	6
Anf. 8 GUSTAF VON ESSEN (m):	8
Anf. 9 RUNE BACKLUND (c):.....	10
Anf. 10 KENT OLSSON (m):	11
Anf. 11 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):	12
Anf. 12 JUAN FONSECA (s):.....	14
Anf. 13 ULLA HOFFMANN (v):.....	14
Anf. 14 RUNE BACKLUND (c):.....	15
Anf. 15 GUSTAF VON ESSEN (m):	16
Anf. 16 KENT OLSSON (m):	17
Anf. 17 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):	17
Anf. 18 JUAN FONSECA (s):.....	19
Anf. 19 ULLA HOFFMANN (v):.....	20
Anf. 20 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):	20
4 § Hänvisning av ärenden till utskott.....	20
5 § Bordläggning	21
6 § Anmälan om interpellationer	21
1994/95:36 av Gudrun Lindvall (mp) till jordbruksministern om förhandlingar i EU om framtida miljöstöd till jordbruket.....	21
1994/95:37 av Per Westerberg (m) till näringsministern om rege- ringens syn på privatiseringar m.m.	21

7 § Anmälan om frågor	21
1994/95:180 av <i>Barbro Westerholm</i> (fp) till socialministern om utvärdering av psykiatrisk vård och behandling	21
1994/95:181 av <i>Inger René</i> (m) till justitieministern om kriminali- sering av innehav av barnpornografi.....	21
8 § Kammaren åtskildes kl. 13.26.....	21

Prot. 1994/95:33
1 december
